

หรืออาจจะมากกว่านั้น ว่าไปแล้วภาคอีสานน่าจะจัดได้ว่าเป็นภาคที่การศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในทางปริยัติและปฏิบัติเข้มแข็งที่สุด พระวิปัสสนาจารย์ที่มีชื่อเสียงและสำนักปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียงจำนวนมากนั้นอยู่ที่ภาคอีสาน แต่ก็นั่นแหละครับ ด้านลบเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับภาคอีสานก็มีอยู่ ดังที่กล่าวข้างต้น แต่ด้านลบนั้นผมก็ยังมองว่ามาจากปัจจัยหลักคือความยากจน คนที่บางครั้งต้องทำความชั่วเพราะจนนั้นเป็นบุคคลที่เราสมควรเห็นใจ คนที่ปลอมบวชเหล่านี้ผมเชื่อว่าคุณก็คงรู้ว่าตนกำลังทำบาป แต่เมื่อหมดทางทำมาหากิน บวกกับความไร้สติ ไร้ความคิด และไร้การศึกษา จึงทำสิ่งเหล่านี้ลงไป เมื่อปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชน คนก็วิจารณ์กันมาก หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเลยมานั่งคิดหาทางกันว่าจะแก้ปัญหาได้อย่างไร

ผมสังเกตเห็นว่า เมื่อมีปัญหาทำนองนี้ แนวทางหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐมักมองเอาไว้วouldจะไปทางนั้นก็คือการใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย เวลานี้ผมเข้าใจว่ากฎหมายคณะสงฆ์ฉบับที่ใช้อยู่มีบทลงโทษคนที่แต่งกายเป็นสงฆ์โดยที่ตนไม่มีสิทธิ์เช่นนั้น เพราะไม่ได้บวชอย่างถูกต้อง แต่

บทลงโทษไม่ได้มากมายอะไร หน่วยงานของรัฐที่ว่าเหล่านี้จึงเห็นว่าหากมีการเพิ่มโทษให้มากกว่านี้ก็อาจมีผลในทางยับยั้งการกระทำที่วุ่นซึ่งตามความคิดของหน่วยงานเหล่านี้เป็น “ภัยบ่อนทำลายความมั่นคงของพระพุทธศาสนา” และนี่ก็คือที่มาของความคิดที่จะเสนอกฎหมายใหม่ออกมา นอกเหนือจากกฎหมายคณะสงฆ์ที่มีอยู่เดิม กฎหมายใหม่นี้เท่าที่ผมได้รับฟังมาท่านผู้ร่างได้ตั้งชื่อเป็นทำนองว่า “กฎหมายคุ้มครองพระพุทธศาสนา” หรืออะไรทำนองนี้ ซึ่งชื่อก็สะท้อนเจตนารมณ์ของผู้ที่คิดเสนอได้พอสมควร

เมื่อมีข่าวออกมาทำนองว่า กฎหมายใหม่นี้จะมีเนื้อหาส่วนหนึ่งสำหรับใช้จัดการกับบุคคลที่แต่งกายเป็นสงฆ์แต่ไม่ใช่สงฆ์ให้หนักไปกว่าที่มีอยู่แต่เดิม ก็มีพระบางรูปที่ไม่ชอบสำนักสันติอโศกให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า “อาตมาขอให้กฎหมายใหม่นี้ออกมา และอยากจะเห็นเหมือนกันว่าคราวนี้สำนักสันติอโศกจะเดินไปทางไหน” เพียงเท่านี้ผมคิดว่าก็เกิดกลางที่ไม่ดีแล้ว และกลางที่ว่านี้สมควรที่หน่วยงานที่กำลังคิดจะเสนอกฎหมายนี้จะต้องทบทวนอย่างจริงจัง กฎหมายนั้นเป็นคาบสองคมเสมอ แม้คนที่คิดในตอนแรกจะประสงค์ดี แต่ด้วยความเป็นกฎหมายที่ต้องใช้ครอบคลุมทุกสถานการณ์ที่เข้าข่าย ต่อมาก็ปรากฏว่ามีผู้ใช้กฎหมายนั้นเลยไปจากขอบเขตที่ผู้ที่เสนอต้องการ อย่างเช่นกฎหมายว่าด้วยการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้นเราย่อมเข้าใจได้ตรงกันว่าเกิดจากความปรารถนาที่จะปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสุจริตใจ คือไม่ต้องการให้คนตีมายุ่งยากเพราะกฎหมายนี้เลย แต่ต่อมาราก็เห็นกันดาษดื่นว่ากฎหมายที่ว่านี้กลับถูกใช้โดยคนที่ไม่ได้มีเค้าว่าหวังดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เลยเพื่อเล่นงานศัตรูทางความคิดของตน เพื่อนผมที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยบางท่านก็ถูกเล่นงานด้วยกฎหมายนี้ โดยที่ผมรู้ว่าเพื่อนที่ว่านี้ไม่ใช่บุคคลที่ใครจะกล่าวหาอย่างนั้นได้เลย แต่ก็ถูกกล่าวหาไปแล้ว และชีวิตก็ยุ่งยากไปแล้ว

ผมคิดว่าเวลานี้แม้กฎหมายสงฆ์ฉบับใหม่จะยังไม่ทันได้ออก แต่เงาของการคิดจะใช้กฎหมายนั้นเกินไปกว่าวัตถุประสงค์ของผู้ที่คิดก็เกิดแล้ว พระที่ท่านอยากเล่นงานสันติอโศกนั้นบางท่านผมก็รู้จักดี และเพราะรู้จักดี ผมจึงรู้ว่าท่านไม่มีคุณสมบัติอันสมควรแก่การกราบไหว้ได้แม้เพียงครั้งเดียวของสันติอโศกเลย หากกฎหมายนี้ออกมาจริงและถูกใช้จริงตามที่กล่าวมานั้น ผมเกรงว่าสังคมเราจะกลายเป็นสังคมที่วิปริตไป... วิปริตอย่างไร... ก็จะไม่วิปริตได้อย่างไรละครับ เมื่อชาวพุทธที่ไม่ได้แสดงตนว่าชาวซึ่งในพุทธธรรมแต่อย่างใดและไม่เคยสร้างคุณูปการแก่พระพุทธศาสนาตลอดจนสังคมไทยแต่อย่างใดกลุ่มหนึ่งพากันใช้ช่องของกฎหมายนี้สร้างความยากลำบากให้แก่ชาวพุทธบางกลุ่มที่ได้แสดงตนมาพอสมควรว่าชาวซึ่งในพุทธธรรมและได้สร้างประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาตลอดจนสังคมไทยมาพอสมควรอีกเช่นกัน คนดังกล่าวมีชีวิตที่ยุ่งยาก ส่วนพวกที่ชีวิตและความคิดอ่าน

ก็อย่างนั้นๆ ไม่มีอุดมการณ์ใน ชีวิตอะไรกลับได้นั่งหัวเราะร่วน มองกลุ่มคนที่ทำประโยชน์แก่ชาติ และพระศาสนาที่เป็นทุกข์เพราะ การกลั่นแกล้งของคนด้วยความ สะใจ สังคมเช่นนี้สำหรับผมคือ สังคมวิปริต เราจะต้องไม่ยอมให้ เกิดสภาพอันน่าเศร้าเช่นนี้

เมื่อราวยี่สิบปีที่แล้ว คุณ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์เคยเขียน บทความเกี่ยวกับพระสงฆ์และ พระพุทธศาสนาในสังคมไทยลง วารสารทางการเมืองรายสัปดาห์ ฉบับหนึ่ง ต่อมาบทความที่เคย เขียนลงก็ได้ถูกรวบรวมแล้วพิมพ์ เป็นพ็อกเก็ตบุ๊กชื่อ “คาบที่หมก อยู่ในจิวร” คุณเนาวรัตน์นั้นเป็น ชาวพุทธที่รู้เรื่องลึกๆในวงการ สงฆ์ดี บทความในหนังสือนี้ส่วน หนึ่งเป็นข้อเขียนที่เตือนสติชาว พุทธเราให้แยกพระดีกับพระไม่ดี ออกจากกันให้ได้ ดูเหมือนคุณ เนาวรัตน์จะเห็นว่าพระที่ไม่ดีนั้น มักมีสัญญาณอะไรบางอย่าง ส่องออกมาให้เราจับได้ เช่นมัก คลุกคลีเกี่ยวข้องกับนักการเมือง หรือพรรคการเมืองเพื่อใช้อำนาจ รัฐเป็นเครื่องมือตอบสนองความ ต้องการของตน ตอนที่มีการ ปฏิวัติปลดนายกทักษิณออกจาก ตำแหน่งนั้น ผ่านไปเพียงไม่กี่วัน ก็มีพระกลุ่มหนึ่งเข้าพบท่านผู้นำ การปฏิวัติเพื่อยื่นหนังสือขอให้ ท่านบรรจขอความว่า “พระพุทธ-

ศาสนา คือศาสนาประจำชาติ” ลงในรัฐธรรมนูญฉบับที่จะร่างขึ้นมาใหม่แทนฉบับ เก่าที่ถูกยกเลิกไปเพราะการรัฐประหาร เช่นเดียวกัน เมื่อรัฐบาลท่านนายกสมัคร ประกาศแก้รัฐธรรมนูญ ชั่วเพียงข้ามคืนพระกลุ่มเดิมนี้อะไรก็ไปยื่นหนังสือให้ ท่านนายก สนับสนุนการแก้รัฐธรรมนูญ โดยท่านได้ขอให้ท่านนายกบรรจขอความ ข้างต้นลงในรัฐธรรมนูญเนื่องจากคราวที่แล้วไม่ได้ผล ปราบฏาการณ์นี้สำหรับผม เป็นเรื่องที่เรชาวพุทธต้องช่วยกันคิดว่าชอบหรือไม่ชอบอย่างไรตามวิสัยของชาว พุทธที่เราเชื่อกันว่าต้องเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน และมีปัญญากว้างไกลไม่มองแคบ

คุณเนาวรัตน์นั้นท่านเขียนว่า เราไม่ทราบเลยว่าภายในจิวรสี่เหลี่ยมอร่าม งดงามชวนให้ใจสงบนั้นมีอะไรซ่อนอยู่ แต่ในบางสถานการณ์ ในบางวัน เราจะเห็น ว่าสิ่งที่ถูกเผยออกมานั้นคือคาบที่พร้อมจะใช้ฟาดฟันผู้อื่น คาบในโลกสมัยใหม่นั้นที่ มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งก็คือกฎหมาย พระที่ชอบใช้กฎหมายเล่นงานผู้อื่นนั้นว่า ตามงานเขียนของคุณเนาวรัตน์ก็คือผู้ที่หมกหรือซ่อนคาบไว้ในจิวร รัฐที่คิดจะเขียน กฎหมายออกมาปรับใช้พระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์นั้นต้องไตร่ตรองให้รอบคอบ ที่สุดเท่าที่จะทำได้ว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่ความปรารถนาดีของตนนั้นจะเท่ากับเป็น การยื่นคาบให้พระ หากมีเค็ดกลางว่าเป็นไปได้ ท่านต้องรีบทบทวนกฎหมายนั้นอย่าง จริงจังและทันที

อันที่จริงที่มาของกฎหมายคุ้มครองพระพุทธศาสนาส่วนที่เรากำลังอภิปรายกัน อยู่นี้มาจากปรากฏการณ์เฉพาะอันหนึ่งคือมีคนปลอมตนเป็นพระเพื่อทำมาหากิน เมื่อโจทย์ตั้งต้นอยู่เพียงเท่านี้ หากจะหามาตรการแก้ก็ต้องให้ครอบคลุมเฉพาะที่ เรื่องนี้เท่านั้น ดังที่ผมกล่าวตอนต้นว่า กฎหมายนั้นมักเริ่มจากการคิดจะแก้ปัญหา เฉพาะบางอย่าง แต่เมื่อเขียนเป็นกฎหมายแล้วก็จะมิสภาพเป็นหลักที่ใช้ได้กว้าง กว่านั้น ทำให้เกิดการใช้อกฎหมายผิดไปจากวัตถุประสงค์เดิม สำหรับเรื่องกฎหมาย สงฆ์นี้ ผมคิดว่าเรามีทางเลือกอยู่อย่างน้อย ๒ ทางคือ

(๑) เราไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการทางด้านกฎหมายเพิ่มไปจากที่มีอยู่ แต่ใช้ มาตรการอื่นที่มีผลข้างเคียงในทางเสียหายน้อยกว่าหรือไม่เลยแทน เช่น มาตรการทางสังคม ปัญหาคนปลอมเป็นพระนั้นผมคิดว่าหากคิดให้ดีเป็นปัญหาที่ เล็กน้อยมาก ไม่มีผลกระทบอะไรต่อพระพุทธศาสนาเลย ผมยังสงสัยว่าผู้ที่พูดว่า “นี่คือสิ่งบ่อนทำลายความมั่นคงของพระพุทธศาสนา” นั้นท่านคิดอย่างไร พระ ปลอมเหล่านี้เมื่อถูกจับเป็นข่าว คนก็รู้ว่าเป็นพระปลอม และพระปลอมเหล่านี้ เนื่องจากไม่ใช่พระแท้ ไม่นานคนก็จับได้ เพราะลักษณะข้างนอกมันฟ้อง ปัญหา นี้จึงไม่ใช่ปัญหาที่ยุ่งยากและสร้างความเสียหายแก่พระพุทธศาสนามากมายอะไร วิธี แก่ก็คือชาวพุทธช่วยกันดูแล เมื่อพบก็แจ้งตำรวจ เท่านั้นที่จับแล้ว ไม่จำเป็นต้อง ออกกฎหมายอะไรมาเพื่อกำหนดนี่อย่างเป็นพิเศษเลย หากเราไม่เห็นด้วยตรงจุดว่า กฎหมายลงโทษเบาไป สิ่งที่เราอาจต้องคิดก็คือ การที่กฎหมายบ้านเมืองลงโทษ

เท่านั้นย่อมต้องมีเหตุผลในทางกฎหมายบางอย่าง เป็นไปได้ไหมว่าเราที่อยากให้ลงโทษมากกว่านั้นคิดอย่างมีอคติ คือคิดจากคนวงใน แต่ไม่คิดว่าในทางกฎหมายซึ่งต้องคิดจากเหตุผลที่เกี่ยวข้องไปยังเรื่องความยุติธรรมเป็นต้น การลงโทษเท่านั้นอาจพอสมควรแล้ว ทำผิดไม่มาก แต่ลงโทษมากก็ไม่ยุติธรรม นี่คือนั่นกฏหมายอย่างชาวโลกเขาคิดกัน ดังนั้น แทนที่เราจะพ่นสรุปว่ากฎหมายที่มีอยู่ลงโทษเบาไป เราอาจต้องทบทวนทัศนคติต่อกฎหมายในใจของเราเองด้วยว่ามีเหตุผลมากน้อยเพียงใด

(๒) สมมติว่าเราไม่เลือกแนวทางข้างต้น แต่เลือกทางที่จะออกกฎหมาย ผมคิดว่าสิ่งที่เราสามารถทำได้ก็คือเขียนกฎหมายให้ชัดว่าบุคคลที่จะเข้าข่ายกระทำความผิดในเรื่องการแต่งกายเลียนแบบสงฆ์คือใคร และเรามีเหตุผลอะไรจึงต้องเอาผิดคนเหล่านี้

เนื่องจากประเด็นที่สองนี้มีรายละเอียดที่ต้องขยายความ ผมจึงขอใช้กรณีชาวอโศกเป็นตัวอย่าง ชาวอโศกนั้นมีคนไม่ชอบอยู่มากพอสมควร ผู้ที่ไม่ชอบมักเป็นชาวพุทธตามจารีตความไม่ชอบนี้สืบเนื่องมาจากชาวอโศกสมัยก่อนนั้น (คือสมัยที่ยังสังกัดอยู่ในการดูแลของมหา

เถรสมาคมในฐานะที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา) ได้วิจารณ์คณะสงฆ์ในทางลบไว้มาก แม้คำวิจารณ์ส่วนใหญ่ของชาวอโศกจะตรงกับความเป็นจริง คือพระในระบบเดิมส่วนที่ถูกยกมาวิจารณ์ประพาดิณไม่ตั้งตามพระธรรมวินัยจริง แต่ผู้ที่ถูกวิจารณ์ก็ไม่ยอมรับ เก็บเป็นความอาฆาตแค้น ภายหลังก็ใช้ช่องทางกฎหมายบีบบังคับให้ชาวอโศกพ้นสภาพจากการเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาไป ชาวอโศกจึงได้เปลี่ยนนามของตนจาก “พระ” มาเป็น “สมณะ” (เช่นเรียกท่านโพธิรักษ์ว่าสมณะโพธิรักษ์ เป็นต้น ไม่เรียกว่าพระโพธิรักษ์ดังแต่ก่อน) เพื่อให้สอดคล้องกับการถูกบังคับโดยกฎหมาย จากนั้นก็แต่งกายอย่างที่ชาวอโศกคิดว่ามีคุณสมบัติสองอย่างในตัวคือ (ก) แยกได้ต่างจากการแต่งกายของพระสงฆ์ไทยโดยทั่วไป (ข) แต่ก็ต้องคงเอกลักษณ์ความเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนาเอาไว้ ที่ชาวอโศกทำเช่นนี้ผมคิดว่าเป็นการประนีประนอมกับกฎหมายและอุดมการณ์ของตนที่สุดแล้ว สมณะชาวอโศกเวลานี้ครองจีวรสีรักแร้ ซึ่งต่างจากพระสงฆ์ตามจารีตโดยทั่วไป แต่สิ่งนี้ก็มิใช่พระสงฆ์ตามจารีตส่วนน้อยเช่นตามวัดป่าของบางสำนักใช้อยู่เช่นกัน จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอโศกได้เต็มที่ ส่วนที่ต่างจนเรียกว่าเป็นเอกลักษณ์คงอยู่ที่เรื่องการไม่โกนหัว ในทางตรรกวิทยา ของสองอย่างหากไม่มีอะไรต่างกันเลย เราก็เรียกว่าเป็นอันเดียวกันหรือชนิดเดียวกัน แต่ถ้าต่างเพียงหนึ่งลักษณะขึ้นไป ก็ต้องถือว่าเป็นคนละอย่าง ดังนั้นในทางตรรกวิทยา เวลานี้ลักษณะทางกายภาพของสมณะชาวอโศกต้องถือว่าเป็นคนละลักษณะกับคณะสงฆ์ภายใต้การดูแลของมหาเถรสมาคม

หลายปีผ่านมานี้ ชาวอโศกตัดสินใจเข้าร่วมทางการเมืองกับผู้คนบางฝ่าย ทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่ชอบ เมื่อไม่ชอบก็ใช้ช่องทางกฎหมายเพื่อเล่นงาน ดังชาวพุทธกลุ่มหนึ่งที่ชอบรัฐบาลทักษิณได้ยื่นแจ้งความแก้ตัวตรวจให้เอาผิดชาวอโศกในข้อหาแต่งกายเลียนแบบสงฆ์ ในทางตรรกวิทยา การกระทำนี้ถือเป็นการเล่นนอกประเด็น เราไม่เห็นด้วยกับชาวอโศกในเรื่องนี้ได้ แต่ก็ต้องเข้าไปที่ประเด็นคืออธิบายว่าทำไมเราจึงเห็นว่าชาวอโศกไม่ควรยุ่งเกี่ยวทางการเมือง ผมนั้นสังเกตเห็นว่าศาสนิกชน ไม่เฉพาะแต่ชาวพุทธเท่านั้น ชาวคริสต์หรืออื่นๆก็เป็น คือมักมีท่าทีที่ไม่คงเส้นคงวาในทางจริยธรรม เช่นยืนยันว่าทารกที่เกิดจากการโคลนเป็นปีศาจ ไม่ใช่คน แต่พอเขาจะเอาทารกโคลนไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ก็บอกว่าทำได้ เพราะนั่นคือการฆ่าคน ชาวพุทธตามจารีตปฏิเสธว่าชาวอโศกไม่ใช่พระ แต่พอชาวอโศกแสดงออกในทางการเมืองก็ใช้มาตรฐานความเป็นพระเข้าไปตัดสิน เพื่อให้การใช้กฎหมายไม่อาจทำตามใจใครได้ กฎหมายใหม่ก็ต้องระบุว่าพฤติกรรมที่จะเข้าข่ายความผิดคือการจงใจแต่งกายเป็นสงฆ์เพื่อหลอกลวงหาผลประโยชน์จากผู้คน ไม่รวมการมีความคิดไม่ตรงกันในทางพระธรรมวินัยแล้วแยกออกไปสร้างประโยชน์แก่โลกอย่างกรณีของชาวอโศก หากเป็นอย่างนี้กฎหมายใหม่ก็คงพอใช้งานได้บ้าง ©